

Historia kolonializmu

Opis aktywności

W tym materiale znajdziesz narzędzia, które możesz użyć do omówienia z uczniami i uczennicami historii kolonizacji i dekolonizacji.

Pierwsza część to „Doświadczenie”, czyli ćwiczenie o nazwie „Język obrazów”, które pozwoli klasie zaobserwować, jakie mają skojarzenia związane są z kolonializmem. Druga część – „Historytelling” – to wirtualna oś czasu stworzona w oparciu o metodę digital storytelling. Oś prezentuje najważniejsze wydarzenia związane z historią kolonizacji i dekolonizacji. Ostatnia część – „I co z tego wynika?” – pokazuje, jak możecie zintegrować wiedzę zdobytą podczas wcześniejszych aktywności i pogłębić rozumienie wpływu wydarzeń historycznych na współczesność. W każdej części znajdziesz propozycje wykorzystania aktywności w pracy z uczniami i uczennicami.

Zajęcia o historii kolonializmu możesz zrealizować krok po kroku, zgodnie z naszą propozycją. Na ich przeprowadzenie będą Ci potrzebne **dwie godziny lekcyjne** (najlepiej jedna po drugiej). Możesz też wykorzystać poszczególne aktywności niezależnie, dostosowując je do potrzeb swoich i klasy.

Doświadczenie

(45 minut)

Ćwiczenie: Język obrazów

Cel

Celem ćwiczenia jest skłonienie uczniów i uczennic do refleksji nad stereotypami i wyobrażeniami na temat kolonializmu oraz uświadomienie im, na czym polega subiektywne rozumienie obrazów.

Materiały

- Zbiór grafik na temat kolonizacji i dekolonizacji w XIX i XX wieku do zaprezentowania klasie.
- Opisy grafik użytych w ćwiczeniu.

Przygotowanie

Przed lekcją: pobierz plik zawierający zestaw grafik, a następnie przygotuj go do wyświetlenia na ekranie/projektorze.

Przebieg ćwiczenia

1. Powiedz uczniom i uczennicom, że wyświetlisz na ekranie zdjęcia i grafiki związane z tematem kolonizacji i dekolonizacji. Poproś ich, aby przyjrzeni się im uważnie, a następnie wybrali te, które najbardziej kojarzą im się z tym tematem lub które są dla nich najbardziej interesujące.
2. Powoli pokaż wszystkie obrazy klasie. Możesz również poprosić uczniów i uczennice, aby sami obejrzeli grafiki na swoich telefonach – wystarczy, że podasz im link do grafik lub kod QR.
3. Gdy uczniowie i uczennice wybiorą interesujący ich obraz, daj im czas na zastanowienie się nad tym, co znajduje się na wybranych przez nich ilustracjach. Niech rozważą następujące kwestie:
 - Kto/co znajduje się na zdjęciu/grafice?
 - Gdzie powstało zdjęcie/grafika?
 - Czego brakuje na zdjęciu/grafice? Co może znajdować się poza kadrem?
 - Co się dzieje? Co się stało? Zwróć uwagę na szczegóły.
 - Po co został stworzony ten obraz?
 - Jaki związek może mieć ta ilustracja z kolonializmem lub dekolonizacją?Możesz zapisać powyższe pytania na tablicy, aby łatwo było się do nich odwołać.
4. Poproś uczniów i uczennice, aby podzielili się z klasą, dlaczego wybrali akurat to zdjęcie lub grafikę. Wyświetl wybrany obraz na ekranie, aby wszyscy mogli na niego spojrzeć.

Możliwe modyfikacje

Możesz to ćwiczenie wykonać także bez komputera. W takim przypadku przed lekcją wydrukuj wszystkie zdjęcia (najlepiej w kolorze), a podczas lekcji rozłóż je na środku klasy. Pozwól uczniom i uczennicom przyjrzeć się ilustracjom i wybrać tę, która najbardziej im odpowiada. Następnie postępuj zgodnie z powyższymi instrukcjami.

Omówienie ćwiczenia

Po zakończeniu ćwiczenia zastanów się nad tym, czego doświadczyli uczniowie i uczennice. Umieść obrazy z ćwiczenia w kontekście historycznym, odnosząc się do ich opisów zawartych w materiale dodatkowym lub odpowiednich wydarzeń na osi czasu. Jeśli obrazy z ćwiczenia wzbudziły emocje, porozmawiaj o nich. Jest to również moment, aby zapytać uczniów i uczennice o to, co zapamiętali i czego nauczyli się podczas ćwiczenia.

Przykładowe pytania, które możesz zadać:

- Co było dla Ciebie najbardziej zaskakujące w tym ćwiczeniu?
 - Czego nauczyłeś i nauczyłaś się, patrząc na swoje zdjęcie i słuchając historii innych ludzi?
 - Czy uważacie, że omawiane obrazy były stronnicze? Dlaczego tak mogło być? Kto stworzył te zdjęcia/grafiki i jaki był jego zamiar? Jak można opowiedzieć historię, aby zrównoważyć pogląd autora lub autorki?
 - Jak zmieniło się Twoje postrzeganie kolonializmu?
-

Historytelling

(20–25 minut)

Oś czasu znajdziesz pod linkiem:

<https://dighist.eu/pl/timeline/colonialism>

Oś czasu o historii kolonializmu

To czas na uporządkowanie wiedzy oraz wyjaśnienie wydarzeń i procesów, które pojawiły się w ćwiczeniu. Wykorzystaj do tego oś czasu. Pozwoli ona uczniom i uczennicom poznać najważniejsze fakty dotyczące historii kolonializmu. Oś czasu rozpoczyna się w 1492 roku wraz z przybyciem Krzysztofa Kolumba do Ameryki. Data ta została wybrana jako punkt początkowy, ponieważ jest powszechnie znana i symboliczna. Oś czasu kończy się w 2020 roku, ponieważ jest to część najnowszej historii. Młodzi ludzie mogą się do niej odnieść i przypomnieć sobie straszne i ważne wydarzenia, takie jak zabójstwo George'a Floyda i ruch Black Lives Matter. Historia kolonializmu dotyczy zwłaszcza XIX wieku, ale pomaga również zrozumieć zmiany geopolityczne i społeczne w XX wieku.

Przygotowaną przez nas oś czasu możesz wykorzystać na kilka sposobów:

- Może ona pomóc klasie uzupełnić wiedzę. Podczas omawiania ćwiczenia i opowiadania o poruszanych w nim zagadnieniach możesz potraktować oś jako wsparcie – obejrzyjcie wspólnie zamieszczone tam materiały.
- Możesz ją wskazać uczniom i uczennicom jako narzędzie do samodzielnego wykorzystania, np. podczas przygotowania do sprawdzianu – osoby mogą samodzielnie eksplorować wydarzenia przedstawione na osi. W tym przypadku warto wcześniej zaprezentować klasie to narzędzie.
- Możesz ją wykorzystać podczas kolejnych lekcji, nawiązując do omawianych wydarzeń, lub potraktować jako podsumowanie omawianej części materiału.

I co z tego wynika?

(20–25 minut)

Na zakończenie zajęć proponujemy podsumowanie – odniesienie historii kolonializmu i dekolonizacji do współczesności. Podczas refleksji warto wrócić do wniosków z ćwiczenia „Język obrazów” i odwołać się do teorii zawartej na osi czasu.

Podsumowanie możesz przeprowadzić w formie krótkiego ćwiczenia. Po przeciwnych stronach sali powieś kartki ze słowami TAK i NIE. Przeczytaj zdania dotyczące historii kolonializmu i dekolonizacji oraz ich wpływu na współczesność. Poproś uczniów i uczennice, aby stanęli przy kartce TAK, jeśli zgadzają się ze stwierdzeniem, a przy kartce NIE, jeśli się z nim nie zgadzają. W razie wątpliwości mogą również stanąć bliżej środka sali. Omów każde zdanie z klasą i wysłuchaj ich opinii. Przypomnij, że nie ma dobrych ani złych odpowiedzi, a celem ćwiczenia jest wysłuchanie różnych opinii i zapoczątkowanie debaty na ten temat.

Przykładowe zdania do przeczytania uczniom i uczennicom:

- Kolonializm definitywnie się zakończył.
- Przedmioty i dzieła sztuki, które zostały zabrane w czasach kolonialnych, powinny zostać zwrócone krajom, w których pierwotnie się znajdowały.
- Pomniki i kolonialne nazwy miejsc powinny zostać usunięte z przestrzeni publicznej.
- Kolonizacja miała również pozytywne aspekty.
- Dekolonizacja była korzystna dla byłych kolonii.

Opisy grafik

1

Imperializm / Francuska karykatura polityczna autorstwa Henri Meyera opublikowana w „Le Petit Journal” w 1898 r. Przedstawia mocarstwa – Wielką Brytanię, Niemcy, Rosję, Francję, Japonię – krojące „chińskie ciasto”.

2

Imperializm / Mapa imperiów hiszpańskiego i portugalskiego około 1790 roku.

3

Imperializm / Plakat propagandowy armii francuskiej z I wojny światowej, chwalcący rolę wojsk kolonialnych w okopach (1917).

4

Imperializm / Portugalczycy podczas polowania w trakcie safari w Mozambiku (1962). Imperializm przejawiał się także w dominacji nad naturą.

5

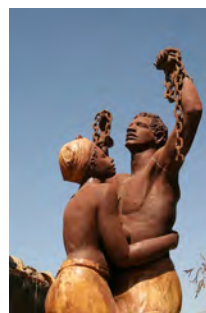
Przemoc / „Cywilizowanie Konga”, obraz olejny belgijskiego artysty i byłego agenta kolonialnego Edouarda Mandou (1884).

6

Przemoc / „Podbój Tjakralegary na Lombok 1894” namalowany przez J. Hoynck van Papendrecht (1915). Obrazuje holenderską interwencję na Lombok i Karangasem.

7

Przemoc / Pomnik pamięci niewolników i niewolnic, znajdujący się na wyspie Gorée w Senegal. (CC BY 3.0)

8

Przemoc / Pierwsza strona New York Journal z 5 maja 1902 roku. Tytuł „Zabij każdego powyżej dziesięciu lat” odnosi się do rozkazu wydanego przez amerykańskiego generała podczas tłumienia działań niepodległościowych Filipczyków po wojnie hiszpańsko-amerykańskiej.

9

Nierówność / Biała kobieta w rikszy prowadzonej przez dwóch czarnych mężczyzn w misji Balolo w Kongo Belgijskim (ok. 1920-1930).

Opisy grafik

10

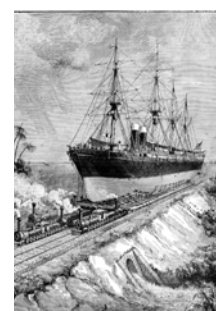
Nierówność / Zdjęcie znaków segregacyjnych na stacji kolejowej w RPA autorstwa Ernesta Cole'a (przed 1972 rokiem). Po lewej napis "Tylko osoby spoza Europy", po prawej "Tylko Europejczycy".

11

Nierówność / Karykatura polityczna z podpisem „Brzemie białego człowieka – przeprosiny dla Rudyarda Kiplinga” autorstwa Victora Gilliama (1899).

12

Wyzysk / Drzeworyt ilustrujący plan Międzyoceanicznej Kolei Okrętowej w Ameryce Środkowej między Atlantykiem a Pacyfikiem. Nie został on nigdy zrealizowany – w jego miejsce, w 1885 roku, zbudowano Kanał Panamski.

13

Wyzysk / Mężczyzna szukający diamentów (Sierra Leone, 2011).

14

Wyzysk / Robotnik niosący trzcinę cukrową na plantacji w Surinamie, wówczas kolonii holenderskiej (1975).

15

Misje / Misjonarz opiekujący się chorym Afrykaninem. Obraz olejny autorstwa Harolda Coppinga (1930).

16

Misje / Siostry Misjonarki Najświętszej Maryi Panny Królowej Afryki (1930).

17

Misje / Misjonarze Najświętszego Serca Jezusowego z dziećmi w wieku szkolnym na wyspie Celebes w Indonezji (ok. 1930). (CC BY 4.0)

18

Kolonizatorzy / „Krzysztof Kolumb przybywa do Ameryki” autorstwa L. Prang & Co. (Boston, 1893).

Opisy grafik

19

Kolonizatorzy / Henry Morton Stanley w stroju kolonialnym, „odkrywca” rzeki Kongo (XIX wiek).

20

Kolonizatorzy / Moneta przedstawiająca Wiktorię, królową Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii, cesarzową Indii (1887).

21

Kolonizatorzy / Pomnik francuskiego kardynała Charlesa Lavigerie'a w Bayonne we Francji. Był założycielem Białych Ojców, głównego zakonu misyjnego w Afryce. (CC BY 3.0)

22

Postacie związane z dekolonizacją / Mahatma Gandhi na banknocie 50 rupii indyjskich. Był indyjskim antykolonialnym nacjonalistą działającym na rzecz niepodległości Indii.

23

Postacie związane z dekolonizacją / Mural znajdujący się w Belfaście w Irlandii Północnej przedstawiający byłego prezydenta RPA Nelsona Mandelę. Był on ważną postacią w walce z apartheidem. (CC BY-SA 2.0)

24

Postacie związane z dekolonizacją / Pomnik Rosy Parks w budynku Kapitolu w Waszyngtonie. Była amerykańską działaczką na rzecz wolności i przeciw segregacji rasowej.

25

Postacie związane z dekolonizacją / Mural znajdujący się w Mauerparku w Berlinie, upamiętniający George'a Floyda (2020). Został zamordowany przez policjanta w USA i stał się symbolem walki z rasizmem.

26

Dekolonizacja / Mapa podziału Indii Brytyjskich w 1947 r. (CC BY 4.0)

Opisy grafik

27

Dekolonizacja / Żołnierze Narodowej Armii Wyzwoleńczej podczas algierskiej wojny o niepodległość (1958). (CC BY 4.0)

28

Dekolonizacja / Protest przeciwko wojnie w Wietnamie w Sydney w Australii (1965). Wojna była konsekwencją podziału Indochin – byłej francuskiej kolonii. (CC BY 4.0)

29

Dekolonizacja / Spotkanie ministrów spraw zagranicznych Wspólnoty Narodów w Londynie (2018). (CC BY 2.0)

30

Czy to koniec kolonializmu? / Osoba protestująca w masce Black Lives Matter (2020).

31

Czy to koniec kolonializmu? / Elektronika i baterie są nadal wytwarzane z metali pochodzących z kolonialnych kopalń znajdujących się na całym świecie.

32

Czy to koniec kolonializmu? / Pomnik Krzysztofa Kolumba znajdujący się przed Kapitołem stanu Minnesota po obaleniu go przez grupę kierowaną przez członków Ruchu Indian Amerykańskich (10 czerwca 2020). (CC BY 2.0)

33

Czy to koniec kolonializmu? / Kamień z Rosetty znajdujący się w British Museum w Londynie. Został przejęty przez brytyjskie wojska kolonialne. Egipt domaga się jego zwrotu jako dziedzictwa narodowego. (CC BY 2.0)

(CC BY-SA 4.0)

Materiał powstał w ramach programu Cyfrowa Historia prowadzonego przez Fundację Szkoła z Klasą we współpracy z Asociación Smilemundo i King Baudouin Foundation, dzięki finansowaniu Komisji Europejskiej ze środków programu Erasmus+.

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji zawartych w publikacji.

